

บทคัดย่อ

การประเมินผลนี้เป็นการศึกษาบทบาทงานทางด้านเกษตรกรรมและการศึกษาของโครงการพัฒนาการเกษตรและการศึกษาอาข่า (DAPA) ซึ่งเป็นองค์กรเอกชนในจังหวัดเชียงราย ดำเนินการโดยคณะทำงานชาวอาข่าที่มีวัตถุประสงค์ที่จะช่วยเหลือชาวอาข่าให้ดำรงชีวิตได้ดียิ่งขึ้นในโลกสมัยใหม่ของประเทศไทย

โครงการ DAPA กำเนิดขึ้นด้วยความอดสาหะของคุณพอล ลูอิส (Paul Lewis) มิชชันนารีชาวอเมริกันกลุ่มแบ็ปติสต์ ที่มุ่งสร้างโครงการพัฒนาเพื่อช่วยเหลือชาวอาข่าทุกคน ตั้งแต่โครงการ DAPA เป็นรูปเป็นร่างมาในต้น พ.ศ. 2523 ได้ทำงานด้านการศึกษาโดยให้การศึกษาแก่เยาวชนอาข่าและช่วยเกษตรกรชาวอาข่าปลูกพืชพาณิชย์ต่าง ๆ โครงการ DAPA ในจังหวัดเชียงราย ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางวัฒนธรรมของชาวอาข่า และแหล่งพักผ่อนในเมืองสำหรับชาวอาข่าที่เดินทางมาจากบนดอย

โครงการ DAPA มีผลงานที่น่าประทับใจในฐานะที่เป็นโครงการแรกเริ่มของชาวอาข่าแท้ ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านการศึกษา แม้โครงการจะมีปัญหาด้านการจัดการและการดำเนินงานด้านการเกษตร แต่ชาวบ้านอาข่ายังคงมีทัศนคติที่ดีต่อโครงการ

โครงการ DAPA ประสบความยากลำบากหลายอย่างในการรับมือกับปัญหาของชาวอาข่า ชาวอาข่าเป็นกลุ่มชาวเขาที่ยากจนที่สุดในเมืองไทย เป็นกลุ่มที่อพยพมาหลังที่สุดและมีปัญหาสิทธิความเป็นพลเมือง ตลอดจนปัญหาเกี่ยวกับกรรมสิทธิในที่ดินมากกว่าชาวเขาเผ่าอื่น ๆ การได้รับการศึกษาแบบไทยน้อยที่สุด และมีประสบการณ์น้อยมากในการปรับตัวเข้ากับสภาพความเป็นเมือง

ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ มีผลให้ชาวอาข่าต้องเผชิญปัญหาโสเภณี การติดยา และอาชญากรรมที่เพิ่มมากขึ้นในสังคมทุกด้าน คุณค่าของวัฒนธรรมอาข่ากำลังอยู่ในภาวะวิกฤติเพราะการดำรงชีวิตแบบจารีตของอาข่านี้เป็นไปได้ยาก ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ และวิธีการดูแลสุขภาพ ตามแบบจารีตเดิมกำลังถูกละเลย ชาวอาข่าประสบปัญหามากกว่าชาวเขากลุ่มอื่นๆ ในการปรับตัวเข้ากับ การดำรงชีพแบบสมัยใหม่ซึ่งเน้นความเป็นชาวเมือง เศรษฐกิจเงินตรา และวัฒนธรรมไทย

เพื่อรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าว คณะนักวิจัยเสนอให้โครงการ DAPA ร่วมงานกับโครงการอื่น ๆ ทั้งหน่วยงานพัฒนาของรัฐและองค์กรเอกชน โดย DAPA ต้องปรับปรุงขอบเขตที่จะช่วยชาวอาข่าทุกแห่งทั้งบนดอยและในเมือง ควรส่งเสริมกิจกรรมการศึกษาและการพัฒนา ระบบข้อมูลในทุกระดับ เพื่อช่วยให้ชาวอาข่าเรียนรู้ที่จะมีชีวิตอยู่ในโลกสมัยใหม่ ประเด็นที่สำคัญได้แก่ ปัญหาสิทธิความเป็นพลเมือง แสวงหาวิถีชีวิตใหม่สำหรับสตรีระบบการดูแลสุขภาพเน้นความมีสุขภาพดี การสร้างความชำนาญในการดำรงชีพและหนทางที่จะส่งเสริมความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมอาข่าในขณะที่มีชีวิตอยู่ในบริบทไทย

ราญ ฤนาท และคนอื่น ๆ. 2539. การประเมินผลโครงการพัฒนาการเกษตรและการศึกษาอาข่า. เชียงใหม่ :

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยพายัพ